

DAN CORNELIU

Înmănuncherea simpozionului privind 110 ani de existență a Comisiei Monumentelor Istorice cu evocarea a 100 de ani de la nașterea domnului arh. Ștefan Balș era absolut necesară și absolut oportună.

Consider că din cei 110 ani ai comisiei, etapa EROICA DE SUPRAVIEȚUIRE a D.M.I., a fost cea condusă de domnii arhitecți Ștefan Balș și Radu Udroi, și a fost condusă magistral, ei creând în același timp o adevărată școală pentru tinerii proiectanți și constructori restauratori.

Îndrăznesc să enumăr câteva principii care au stat la baza sus amintitei "școli".

– MODESTIA chiar și SMERENIA restauratorului față de CTITOR. Exemplu: „NU Ștefan Balș este important ca restaurator ci ȘTEFAN CEL MARE ca CTITOR”.

– EXIGENȚA RELEVELOR și al CERCETĂRIILOR cu toată gama specialiștilor în: arheologie, istoriografie, pictură etc.

– Necesitatea studierii CADRULUI din care face parte obiectul ce se restaurează. Exemplu: din lucrările restaurate ale Mănăstirii Moldovița se desprinde CLISIARNIȚA, ca obiect.

– Unde nu sunt date complete, necesare unei lucrări de restaurare, restauratorul poate să improvizeze soluții tradiționale din zonă, dar să utilizeze materiale ușor de modificat (ex: lemnul). În nici un caz utilizarea materialelor greu sau imposibil de înlocuit (ex: la clisiarnița s-a utilizat lemnul la ceardac deoarece acesta nu era un element cert), dar ulterior restaurării s-a construit accesul la etaj printr-o scară de beton. Prima soluție este bună fiind acceptată și avizată, în cel de-al doilea caz este cel puțin discutabilă, dar sigur în afara principiilor de restaurare recomandate de domnul arh. Ștefan Balș.

– Același domn arhitect recomandă că înaintea proiectării în reconstrucție să existe o fază de VISARE, care ar ușura înțelegerea momentului de creație a CTITORULUI.

– Dirigințele de șantier trebuie testat psihologic ca să vibreze odată cu citirea planului ca un adevărat coautor.

Cât privește alegerea meșterului de șantier, acesta ar trebui să fie localnic sau din zonă, să „simtă” materialul. Mi-a rămas în memorie meșterul MORHAN, serios, care nu se culca până nu-și însușea proiectul complet, după care el se culca și eu,... NU.

Pentru a evoca memoria domnului arhitect Ștefan Balș mă opresc la „Lucrările de restaurare de la Mănăstirea Moldovița” unde numirea mea ca șef de proiect mi-a făcut-o chiar dânsul zâmbind: „DANE, IA-ȚI PATUL TĂU ȘI UMBLĂ!”, și drept să spun că până la 80 de ani cât am împlinit TOT UMBLU.

Consider ca mulți au scris multe despre Mănăstirea Moldovița, așa ca mă rezum la constatări finale.

Personalitatea domnilor arhitecți Ștefan Balș și Radu Udroi și rolul pozitiv al acestora rezulta și în crearea scolii de restauratori recunoscută pe plan intern și internațional, fapt cert care mărește cadrul „TABLOULUI VOTIV” al Mănăstirii Moldovița.

*Jui Dan Corneliu
al doilea ctitor al "eclesiarniței"
Ștefan Balș
X-1958*